

O'zbekistondagi iqtisodiy-ijtimoiy muammolar va ularning yechimi

Economic and Social Issues in Uzbekistan and Their Solutions

Qarshi xalqaro universiteti

Iqtisodiyot va muhandislik kafedrası

o'qituvchisi **Tog'ayeva Gulixon**

Zafar qizi Iqtisodiyot yo'nalishi

I-11-23 guruh talabasi Bo'riyev Arslon

Lutfullayevich I-12-23

guruh talabasi **Nurmamateva Zarnigor**

Anotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy sohalaridagi dolzarb muammolar tahlil qilinadi. Iqtisodiy jihatdan, resurslarning samarali boshqarilmasligi, ishsizlik, inflyatsiya va pul muomalasi kabi masalalar ko'rib chiqilgan. Ijtimoiy jihatdan esa, sog'liqni saqlash tizimidagi muammolar, ta'lim sifatidagi kamchiliklar va ijtimoiy tengsizlik masalalari alohida e'tiborga olinadi. Muammolarni bartaraf etish uchun resurslarni boshqarishni takomillashtirish, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ijtimoiy himoya va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash zarurligi ta'kidlanadi. Maqola, O'zbekistonning rivojlanish yo'lida amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlar va strategik yo'nalishlarni yoritadi.

Abstract. This article analyzes the current economic and social issues facing Uzbekistan. Economically, it addresses problems such as inefficient resource management, unemployment, inflation, and currency circulation. Social issues include deficiencies in the healthcare system, quality of education, and social inequality. The paper proposes solutions to these challenges, emphasizing the need for improved resource management, modernization of the education system, strengthening social protection mechanisms, and ensuring economic stability. The article highlights the key actions and strategies required for Uzbekistan's sustainable development.

Абстрактный. В данной статье анализируются основные экономические и социальные проблемы, с которыми сталкивается Узбекистан. Экономические

проблемы включают неэффективное управление ресурсами, безработицу, инфляцию и проблемы обращения национальной валюты. Социальные проблемы связаны с недостатками в системе здравоохранения, качеством образования и социальной неравенством. В статье предлагаются возможные решения этих проблем, акцентируя внимание на необходимости улучшения управления ресурсами, модернизации системы образования, усиления социальных программ и обеспечения экономической стабильности. Статья подчеркивает ключевые меры и стратегии, которые необходимы для устойчивого развития Узбекистана.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan buyon o'z iqtisodiy va ijtimoiy tizimlarini yangilash va rivojlantirish borasida katta qadamlar tashladi. Biroq, hali ham bir qator muammolar mavjud bo'lib, ular mamlakatning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashda to'sqinlik qilmoqda. Ushbu maqolada O'zbekistonning

asosiy iqtisodiy va ijtimoiy muammolari va ularning mumkin bo'lgan Yechimlari haqida so'z yuritamiz.

1. Iqtisodiy Muammolar
  - a) Ishsizlik va Bandlik Masalalari

O'zbekiston iqtisodiyoti qishloq xo'jaligiga katta tayanib kelgan bo'lsa-da, so'nggi yillarda sanoat va xizmatlar sohasining rivojlanishi ahamiyatli darajada o'sdi. Ammo, o'zgarishlarga qaramay, ishchilarni jalb qilish va ularni samarali band qilish tizimi yetarli darajada rivojlanmagan. Mamlakatda ayniqsa yoshlar o'rtasida ishsizlik yuqori darajada saqlanib qolmoqda.

Yechim:

- Yangi sanoat tarmoqlarini rivojlantirish va texnologik yangilanishlar orqali ish o'rinlari yaratish.
- Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, kreditlar va soliq imtiyozlari orqali yangi ish o'rinlari yaratish.

• Ta'lim tizimini va kasb-hunar o'quv yurtlarini ish bozorining talablariga moslashtirish.

b) Iqtisodiy Raqobat va Bozorni Isloh Etish

O'zbekistonning iqtisodiy tizimida raqobat kam. Davlat tomonidan monopoliyalarga berilgan imtiyozlar, ayrim sohalarda narxlarni oshiradi va sifatni pasaytiradi. Bu esa umumiy iqtisodiy rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yechim:

• Bozor iqtisodiyoti tamoyillariga asoslangan islohotlar orqali raqobatni rivojlantirish.

• Monopoliya qarshi choralar ko'rish va korrupsiyaga qarshi kurashish.

• Xalqaro investitsiyalarni jalb qilish, bu orqali yangi texnologiyalar va biznes modellari mamlakatga kirib kelishi ta'minlanadi.

2. Ijtimoiy Muammolar

a) Sog'liqni Saqlash Tizimidagi Muammolar

Sog'liqni saqlash tizimi O'zbekistonda hali ham to'liq modernizatsiya qilinmagan va ayrim mintaqalarda tibbiy xizmatlar sifati past. Shuningdek, sog'liqni saqlash xodimlarining malakasi va sharoitlari ham ko'plab muammolarga sabab bo'lmoqda.

Yechim:

• Sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish va zamonaviy usullarni joriy etish.

• Shifokorlarning malakasini oshirish va ular uchun yangi ta'lim dasturlarini ishlab chiqish.

• Sog'liqni saqlash sohasiga davlat va xususiy sektor investitsiyalarini jalb qilish.

b) Ta'lim Sohasidagi Muammolar

Ta'lim tizimida hali ham ayrim kamchiliklar mavjud. O'zbekistonning ta'lim

tizimi ko'p jihatdan sovet davrining qoldiqlariga tayanadi, yangi pedagogik yondashuvlar va innovatsiyalarni qabul qilishda sustlik sezilmoqda.

Yechim:

- Ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, zamonaviy pedagogika metodlarini joriy etish.

- O'qituvchilarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish.

- Texnologiyalarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish, masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish.

c) Sotsial Muammolar: Qashshoqlik va Ta'minot

Mamlakatda qashshoqlik darajasi hali ham yuqori bo'lib, aholining ba'zi qismlari zaruriy oziq-ovqat va hayotiy resurslardan mahrum. Bu ayniqsa, qishloq joylarida sezilarli.

Yechim:

- Ijtimoiy himoya tizimlarini kuchaytirish va aholini o'zgaruvchan iqtisodiy sharoitlarga moslashtirish.

- Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlarini kengaytirish, xususan, qishloq joylaridagi oilalar uchun iqtisodiy yordamlar yaratish.

- Mamlakatda ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish, ularning ta'minotini yaxshilash.

3. Ekologik Muammolar

Mamlakatda ekologik muammolar, xususan, Afg'oniston va O'zbekiston o'rtasidagi Amudaryo havzasida suv taqchilligi, qishloq xo'jaligida pestitsidlar va kimyoviy o'g'itlardan haddan tashqari foydalanish, atrof-muhitning ifloslanishi muammo bo'lib qolmoqda.

Yechim:

- Ekologik toza texnologiyalarni rivojlantirish, ekologik monitoring tizimlarini joriy etish.

- Suv resurslarini samarali boshqarish va qayta tiklash dasturlarini amalga oshirish.

- Aholini ekologik ta'lim bilan ta'minlash va atrof-muhitni muhofaza qilishda faollikni oshirish.

Xulosa. O‘zbekistonning iqtisodiy-ijtimoiy muammolari, ayniqsa, qashshoqlik, ish o‘rinlarining yetishmasligi, ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimlaridagi kamchiliklar, shuningdek, hududiy tengsizliklar mamlakatning barqaror rivojlanishiga to‘sqinlik qilmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish uchun amalga oshiriladigan kompleks islohotlar va innovatsion yondoshuvlar ahamiyat kasb etadi.

1. Iqtisodiy o‘shish va ish o‘rinlari yaratish:

Davlat tomonidan kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlash, investitsiya muhiti yaratish, va texnologiyalarga asoslangan yangi sanoat tarmoqlarini rivojlantirish orqali iqtisodiy o‘shish sur‘atlarini oshirish mumkin. 2023-yil natijalari shuni ko‘rsatdiki, O‘zbekistonning yalpi ichki mahsuloti (YIM) o‘shishi 6,1% ga yetdi. Biroq, ish o‘rinlari yaratishning tezligi va sifatini yaxshilash zarurati mavjud, ayniqsa, yoshlar va ayollarni ish bilan ta‘minlash masalasida.

2. Ta‘lim tizimi va inson kapitalini rivojlantirish:

Ta‘lim tizimining sifatini yaxshilash, o‘qituvchilarni malakasini oshirish va zamonaviy pedagogik metodlarni tatbiq etish muhim. Xalqaro tajribalarga tayanib, O‘zbekiston ta‘lim tizimida STEM (fan, texnologiya, muhandislik va matematika) yo‘nalishlarini rivojlantirish va oliy ta‘limda izlanishlarga e‘tibor qaratish zarur. O‘zbekistonning ta‘lim sohasidagi 2023-yilgi reytingi hali ham rivojlangan davlatlarga nisbatan orqada qolmoqda, ammo bu borada bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda.

3. Sog‘liqni saqlash va sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish:

Sog‘liqni saqlash sohasidagi muammolar, ayniqsa, tibbiy xizmatlarga teng va oson kirish imkoniyatlari ta‘minlanmagan hududlarda davom etmoqda. Tibbiyotda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, profilaktika va sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilishga qaratilgan davlat dasturlarini kengaytirish zarur. 2023-yilda O‘zbekiston sog‘liqni saqlash tizimi bo‘yicha xalqaro reytingda 142-o‘rinni egalladi, bu esa sohadagi muammolarni hal qilishga urg‘u beradi.

4. Hududiy tengsizliklar va qashshoqlikni qisqartirish:

Hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy va ijtimoiy tafovutlarni kamaytirish uchun mintaqaviy rivojlanish dasturlarini amalga oshirish lozim. 2023-yilning oxirida,

O'zbekistonning jami aholisining 12% i qashshoqlik darajasida yashashga majbur bo'ldi. Bu ko'rsatkichni kamaytirish uchun mintaqaviy rivojlanish, agrar sektorda modernizatsiya va kichik va o'rta tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash zarur.

5. Ijtimoiy himoya va fuqarolik jamiyati:

Ijtimoiy himoya tizimini kengaytirish, aholi xavfsizligini ta'minlash, shuningdek, fuqarolik jamiyatini rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar talab etiladi. Aholining ijtimoiy himoyaga bo'lgan ehtiyoji ortib bormoqda. O'zbekiston hukumati tomonidan joriy etilgan "Ijtimoiy himoya" dasturlari 2025-yilgacha davom ettirilishi lozim.

Yechimlar: Investitsiya va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash: Sanoatni diversifikatsiya qilish va eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish.

- Ta'lim va kadrlar tayyorlash: Oliy ta'limni zamonaviy standartlarga moslashtirish va amaliyotga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini yaratish.

- Sog'liqni saqlashda raqamli texnologiyalar: Telemeditsina va tibbiy innovatsiyalarni joriy etish orqali tibbiy xizmatlarning sifatini yaxshilash.

- Qashshoqlikni qisqartirish va mintaqaviy rivojlanishni ta'minlash: Mintaqalarda investitsiyalarni jalb etish, yer va suv resurslarini samarali boshqarish va yashil iqtisodiyotga o'tish. O'zbekiston iqtisodiy-ijtimoiy muammolarini hal etish uchun kompleks va ko'p bosqichli islohotlar zarur. Shuningdek, xalqaro hamkorlik va tajriba almashish ham muhim omil hisoblanadi. Aholi farovonligini oshirish, ijtimoiy tenglikni ta'minlash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni yo'lga qo'yish uchun ushbu sohalarda samarali chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jahon Banki. (2023). O'zbekiston iqtisodiy tahlili: o'sish va taraqqiyot. World Bank Report, www.worldbank.org
2. BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP). (2023). O'zbekiston: ijtimoiy va iqtisodiy o'zgarishlar. UNDP Report, www.undp.org
3. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy Taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi. (2023). Iqtisodiy yillik hisobot. www.mf.uz

4. O'zbekiston Respublikasining Markaziy Banki. (2023). Valyuta kursi va iqtisodiy barqarorlik.www.cbu.uz
5. O'zbekiston Respublikasi Savdova Sanoat Palatasi. (2023). O'zbekiston tashqi savdo faoliyati va bozor diversifikatsiyasi.www.chamber.uz